

Posudek vedoucí práce

Claudia Soquessa – *Surrealismus v Portugalsku a umělecký vliv Mária Cesarinyho*, 2023,

FF UK, 41 stran

Claudia Soquessa se během studií v Lisabonu v rámci programu Erasmus detailně seznámila s portugalským surrealismem a této problematice se rozhodla věnovat i svou bakalářskou práci nazvanou *Surrealismus v Portugalsku a umělecký vliv Mária Cesarinyho*. Učinila tak v zajímavou dobu, kdy letos slavíme sté výročí narození Mária Cesarinyho a příští rok uplyne století od Bretonova manifestu, jehož vydání se považuje za počátek tohoto uměleckého směru. Studentka práci psala celý akademický rok a téma často konzultovala, vlivem načítání sekundární literatury několikrát změnila celé kapitoly, což možná osvětluje poněkud chaotičtější a méně propracovaný závěr práce. Odevzdaný text má několik nedostatků, ale poskytuje přehledné informace o portugalské variantě surrealismu, navíc v českém prostředí zatím nepříliš zmiňované.

Claudia Soquessa rozdělila práci do tří nesouměrných hlavních kapitol. V první se věnuje počátku a vývoji surrealismu obecně, představuje jej jako světově rozšířený fenomén a řadí jej mezi avantgardní směry. Zmiňuje rovněž jeho působení na různá umělecká odvětví. Autorka práce se zde opírala zejména o knihu *Dějiny surrealismu* od Maurice Nadeaua, kterou četla v českém překladu a hojně, ale vhodně, z ní citovala. Navzdory jedinému zdroji informací, tuto část práce považuji za poměrně přehlednou a zdařilou, ačkoliv i zde místy chybí dovysvětlení některých myšlenek či uvedení zdroje, např. „Hnutí můžeme rozdělit do dvou základních období.“ (s. 11). V textu neznáme publikaci, ze které je informace čerpaná a zda i další nastudování autoři toto dělení dodržují.

Druhá část práce se věnuje přímo surrealismu v Portugalsku. Obšírně hovoří o předcházejících literárních směrech, které jej příliš neovlivnily, ačkoliv umělecké pnutí mezi neorealismem a surrealismem je v práci zmíněné. Pravdou rovněž je, že většina pozdějších surrealistů prožila své literární začátky ve skupině *Přítomnost* nebo psala pod vlivem neorealismu, podobně jako sám Cesariny. Vhodně zmíněný je autoritativní režim Nového státu a jeho restriktivní vliv obecně na umění. Nesouhlasím zde však s tvrzením, že: „Důležitým faktorem pro úspěšné uchycení surrealismu byla salazaristická diktatura a poté diktatura Marcela Caetana, která panovala v zemi mezi lety 1933-1974.“ (s. 15-16). Diktatura rozhodně rozvoj tohoto směru nepodnítila, ani jej nevyprovokovala jako svého umělecky činného odpůrce. Část tohoto hnutí se projevovala naopak apoliticky. Ostatně surrealismus byl daleko úspěšnější v jiných zemích s odlišným státním i ideologickým uspořádáním. Je však nutné poznamenat, že někteří surrealističtí autoři měli výrazné problémy s cenzurou svých děl. Podkapitoly 2. 4. a 2. 5. jsou věnované dvěma hlavním a názorově často protichůdným skupinám portugalských surrealistů. Jejich „konkurence“ však není příliš popsána a téměř vůbec jejich odlišné umělecké směřování. U obhajoby bych poprosila o širší komentář, zejména o skupině Os Surrealistas, včetně hodnocení působení Mária Cesarinyho. A to již proto, že autorka bakalářské práce označuje tuto kapitolu v závěru za „stěžejní analytickou část“.

Třetí a paradoxně nejméně rozsáhlá část práce je věnovaná osobnosti Mária Cesarinyho. Zde považuji za nedostatečné, že zvolený autor, který je zahrnutý i do názvu práce, dostal prostor na pouhých šesti stranách. Ačkoliv má předložená bakalářská práce literárně-historické

směřování, nelze z jedině citované Cesarinyho teoretické knihy *A Intervenção Surrealista* uvést jedinou poznámku pod čarou a to na straně 26. Zvolený postup si protirečí i s úvodem práce, kde je se píše: „Dalším tématem bakalářské práce bude tedy analýza tvorby Mária Cesarinyho, jednoho ze zásadních představitelů hnutí s poukázáním na míru, kterou se tento autor podílel na vývoji surrealismu v Portugalsku.“ (s. 7). Předkládaná fakta ve třetí kapitole jsou nejméně podrobná a celek působí poněkud nedotaženě, kdy klouže po povrchu problematiky pouze obecnými tvrzeními, např. „V roce 1949 se představila anti skupina Os Surrealistas. Členové skupiny se snažili i nadále propagovat a rozvíjet surrealistické hnutí. Provokovali společnost svými názory, životním stylem a akcemi, které pořádali.“ (s. 29). Žádnou další informaci, kromě toho, že onou událostí v roce 1949 byla výstava a kdo na ní vystavoval, se už z textu nedozvíme. Do třetí kapitoly však pronikly i některé faktografické nesrovnalosti. Na s. 29 je u veřejně čteného textu Antónia Marii z roku 1949 uvedeno: „...jde text, který by dnes mohl být vnímán jako první manifest surrealismu“. Dále Cesarinyho dílo *O Virgem Negra* z roku 1989 nelze přeložit jako „Černá Panna“. Originální název má záměrně mužský člen, ve *Slovníku spisovatelů Španělska a Portugalska* z roku 1999 je uvedený překlad „Černá paní“, který odpovídá lépe.

V práci žel najdeme i mnoho nesrovnalostí stylistických jako věty se špatným slovosledem či s překlady, např.: „Tento manifest je celý napsaný v ironickém tónu a opět útočí na členy první slupiny.“ (s. 30). V několika případech na sebe věty v odstavci nenavazují, např.: „Budou uvedeny hlavní myšlenky a cíle nové avantgardy. Z ideové podstaty se následně přesunu k bohatému rozkvětu tohoto uměleckého směru, který se projevil nejen geografickým rozšířením, ale především prosazením v různých druzích umění od malířství až po literaturu.“ (s. 6).

Navzdory mnohdy závažným výtkám považuji předloženou bakalářskou práci *Surrealismus v Portugalsku a umělecký vliv Mária Cesarinyho* po obsahové stránce za poměrně zdařilou a přínosnou. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení dobře.

V Praze 20. 8. 2023

Mgr. Karolina Válová, Ph.D.